

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI U SRIJEDU 10. SIJEČNJA 2007.

Stjepan, prvomučenik

Draga braćo i sestre!

Nakon blagdanskoga vremena vraćamo se našim katehezama. Bio sam meditirao s vama o likovima dvanaestorice apostola i svetog Pavla. Potom smo počeli razmišljati o ostalim likovima Crkve u nastanku, pa se tako i danas elimo zaustaviti na osobi svetoga Stjepana, što ga Crkva slavi dan nakon Boića. Sveti Stjepan najpoznatiji je iz skupine sedmorice drugova. Predaja u toj skupini vidi sjeme buduće đakonske slube, premda valja priznati da ovaj naziv nije prisutan u Djelima apostolskim. Stjepanov značaj vidljiv je u svakom slučaju iz toga što mu Luka u toj svojoj vanoj knjizi posvećuje cijela dva poglavlja.

Lukin izvještaj kreće od spominjanja podjele koja se pojavila unutar prve jeruzalemske Crkve: bila je ta Crkva, istina, u cijelosti sastavljena od kršćana idovskog porijekla, no od njih neki su bili iz izraelske zemlje te su se nazivali "idovima", a drugi, također starozavjetne idovske vjere, potjecali su iz dijaspore grčkoga jezika te su bili nazvani "helenistima". Počeo se tako pojavljivati sljedeći problem: najpotrebitiji među helenistima, osobito udovice koje nisu imale nikakve društvene potpore, bili su u opasnosti da ih se zanemari u svakodnevnom raspoređivanju pomoći. Da bi riješili taj problem apostoli su, zadržavajući kao svoj glavni zadatak molitvu i sluenje Riječi, odlučili zadužiti "sedam mueva na dobru glasu, punih Duha i mudrosti" kako bi se posvetili slubi pomaganja (*Dj 6,2-4*), to jest socijalnom i karitativnom sluenju. U tu su svrhu, kako piše Luka, na poziv apostola učenici izabrali sedam muškaraca. Imamo i njihova imena. To su: "Stjepan, mu pun vjere i Duha Svetoga, zatim Filip, Prohor, Nikanor, Timon, Parmen te antiohijski pridošlica Nikola. Njih postavili pred apostole, a oni pomolivši se, položili su ruke na njih" (*Dj 6,5-6*).

Gesta polaganja ruku moe imati različita značenja. U Starom zavjetu ta gesta ponajprije ima

značenje prenošenja nekog vanog zadatka, kao što je to učinio Mojsije s Jošuuom (*usp. Br 27,18-23*), određujući tako svoga nasljednika. Slijedeći taj primjer i Crkva u Antiohiji upotrijebit će ovu gestu šaljući Pavla i Barnabu u misiju među narode u svijetu (*usp. Dj 13,3*). Na slično polaganje ruku na Timoteja, prilikom prenošenja slube, ukazuju i dvije njemu upućene poslanice iz Pavlove tradicije (*usp. 1 Tim 4,14; 2 Tim 1,6*). Da je riječ o značajnom činu, izvršenu nakon prosudbe, razumije se iz onoga što se moe pročitati u Prvoj poslanici Timoteju: "Ruku prebrzo ni na koga ne polai i ne budi dionikom tuđih grijeha" (*1 Tim 5,22*). Vidimo, dakle, kako se gesta polaganja ruku razvija prema sakramentalnom znaku. U slučaju Stjepana i njegovih drugova riječ je zasigurno o prijenosu slube što ga vrše apostoli, ali istovremeno i o molitvi za milost kako bi se ta sluba mogla vršiti.

Ono najvanije što valja primijetiti jest da uz karitativnu slubu Stjepan obnaša i slubu evangeliziranja u odnosu na svoje sunarodnjake, takozvane "heleniste". Luka upravo ističe činjenicu da Stjepan, "pun milosti i snage" (*Dj 6,8*), u Isusovo ime donosi novo tumačenje Mojsija i samoga Bojeg Zakona, iščitava Stari zavjet u svjetlu navještaja Isusove smrti i uskrsnuća. Ovo iščitavanje Starog zavjeta, kristološko čitanje, izaziva reakciju idova koji njegove riječi shvaćaju kao bogohuljenje (*usp. Dj 6,11-14*). Iz tog razloga osuđen je na kamenovanje. Sveti Luka prenosi nam posljednji govor ovog sveca, koji je zapravo saetak njegova propovijedanja. Kao što je Isus bio pokazao učenicima iz Emausa da čitava Stari zavjet govori o njemu, o njegovu kriju i njegovu uskrsnuću, tako i sveti Stjepan, slijedeći nauk Isusov, cijeli Stari zavjet čita u kristološkom svjetlu. On dokazuje da je otajstvo kria u središtu povijesti spasenja što je pripovijeda Stari zavjet, pokazuje da je Isus, raspet i uskrsli, doista cilj čitave te povijesti. Dokazuje, dakle, i da je hramsko bogoslužje dovršeno te da je Isus, Uskrsli, novi i istinski "hram". Upravo taj "ne" hramu i njegovu bogoslužju izaziva osudu svetog Stjepana koji je, u tom trenutku - kao sveti Luka - upravivši oči prema nebu vidio slavu Boju i Isusa gdje stoji zdesna Bogu. I vidjevši nebo, Boga i Isusa, sveti Stjepan rekao je: "Evo vidim nebesa otvorena i Sina Čovječjega gdje stoji zdesna Bogu" (*Dj 7,56*). Slijedi izvještaj o njegovu mučeništvu, koje je zapravo oblikovano po uzoru na muku samoga Isusa, ukoliko predaje "Gospodinu Isusu" svoj duh te moli kako grijeh njegovih ubojica ne bi bio uračunat (*usp. Dj 7,59-60*).

Mjesto mučeništva Stjepanova u Jeruzalemu po predaji je smješteno nedaleko od Damaščanskih vrata, prema sjeveru, gdje se danas uzdie crkva Sv. Stjepana uz poznatu dominikansku École Biblique. Nakon ubojstva Stjepana, prvoga Kristova mučenika, slijedilo je progonstvo Isusovih učenika u Jeruzalemu i okolici (*usp. Dj 8,1*). Bilo je to prvo progonstvo u povijesti Crkve, koje je nagnalo skupinu judeo-helenističkih kršćana da pobjegnu iz Jeruzalema i da se rasprše. Prognani iz Jeruzalema, postali su putujući misionari: "Oni dakle što su se raspršili obilazili su navješćujući Riječ" (*Dj 8,4*). Progonstvo i raspršenje koje mu je slijedilo pretvorili su se u misiju. Evandjelje se tako navješćuje u Samariji, u Feniciji i u Siriji, sve do velikog grada Antiohije, gdje je po Luki prvi put naviješteno i poganima (*usp. Dj 11,19-20*) i gdje je, također prvi put, odjeknulo ime "kršćani" (*Dj 11,26*).

Luka osobito primjećuje da su Stjepanovi kamenovatelji "odloili haljine do nogu mladića koji se zvao Savao" (Dj 7,58), onog istoga koji će od progonitelja postati sjajan apostol Evanđelja. To znači da je mladi Savao morao čuti Stjepanovo propovijedanje i tako upoznati glavni sadraj toga navještaja. Sveti Pavao vjerojatno je tako bio među onima koji su, slušajući ovaj govor, "uskipjeli u srcima i počeli škripati zubima na njega" (Dj 7,54). Ovdje možemo vidjeti čudesa boanske Providnosti. Savao, ogorčeni neprijatelj Stjepanova viđenja, nakon susreta s uskrsnim Kristom na putu za Damask, prihvaća kristološko čitanje Starog zavjeta, na kakvo je ukazivao Prvomučnik, te ga produbljuje i dopunjuje i tako postaje "apostolom naroda". Zakon je ispunjen, tako on naučava, u kriju Kristovu. Vjera u Krista, zajedništvo i ljubav Kristova pravo je ispunjenje svega Zakona. To je sadraj Pavlova propovijedanja. On tako dokazuje da Bog Abrahamov postaje Bog svijetu. I svi koji vjeruju u Isusa Krista, kao sinovi Abrahamovi, postaju dionici obećanja. U poslanju svetog Pavla dovršava se Stjepanovo viđenje.

Stjepanova povijest mnogo nam toga govori. Na primjer, poučava nas da ne treba nikada odvajati socijalnu karitativnu zauzetost od odvanog navještaja vjere. Stjepan je bio jedan od sedmorice određenih ponajprije za djela milosrđa, ali nije bilo moguće odvojiti milosrđe od navještaja. Tako uz milosrđe naviješta rassetoga Krista sve do prihvaćanja mučeništva. To je prva pouka što je možemo naučiti od svetog Stjepana: milosrđe i navještaj uvijek idu skupa. Sveti Stjepan u prvom nam redu govori o Kristu, o Kristu rassetome i uskrsnome kao središtu povijesti i našega ivota. Možemo shvatiti da kri uvijek ima središnje značenje u ivotu Crkve, a i u našem osobnom ivotu.

U povijesti Crkve nikad neće nedostajati muke i progona. Upravo progonstvo, prema poznatoj Tertulijanovoj izreci, postaje izvorom misije koja dovodi do rađanja novih kršćana. Navodim njegove riječi: "Mi se mnoimo svaki puta kad nas vi anjete: krv je kršćana sjeme" (*Apologetico 50,13: Plures effcimus quoties metimur a vobis: semen est sanguis christianorum*). No, i u našem ivotu kri, koji neće nikad nedostajati, postaje blagoslov. Prihvaćajući kri, znajući da on postaje i jest blagoslov, učimo se kršćanskoj radosti i u teškim trenucima. Vrijednost svjedočanstva nenadomjestiva je, budući da Evanđelje vodi do svjedočanstva, a svjedočanstvo hrani Crkvu. Neka nas sveti Stjepan pouči da nam ove pouke postanu blago, neka nas pouči da ljubimo kri, jer on je put kojim Krist uvijek iznova dolazi među nas.

* * *

Pozdrav na hrvatskom jeziku:

Od srca pozdravljam sve hrvatske hodočasnike, a na poseban način učenice enske klasične gimnazije Sestara Milosrdnica te druge skupine vjernika iz Zagreba! Po uzoru na velikane vjere vašega naroda, budite vjerni svom krsnom savezu s Bogom! Hvaljen Isus i Marija!

Copyright © Dicastero per la Comunicazione - Libreria Editrice Vaticana